

Nummer 26 - 16 december 2015

- EISdag 2016: 'Gewelddadige insecten'
- PGOs en waarneming.nl: Waarnemersdag 2015
- NHGL: Genootschapsdag 2016
- NVL: Libellenstudiedag 2016
- LVV: Vlaamse Libellenstudiedag 2016
- ANEMOON: Landelijke dag 2016
- Oproep: Kopij voor Brachytron
- Pers: Insecten en andere ongewervelden op radio en tv
- Film: Natuur in de Delta
- Nieuws van Bestuivers.nl: Komt er een nieuwe hommelmelk aan? - Staand dood hout belangrijk voor bijen
- Biblio: Nederlandse Faunistische Mededelingen 45
- Biblio: Nederlandse Faunistische Mededelingen 39 t/m 41 on-line
- Biblio: Spined, de nieuwsbrief van de Spinnenwerkgroep Nederland
- Biblio: Field guide to the bees of Great Britain and Ireland
- Biblio: Kijk op Exoten 14
- Faunistiek: Eerste populatie van de loopkever *Callisthenes reticulatus*
- Faunistiek: 80 nieuwe soorten dieren en planten voor St. Eustatius
- Agenda
- Van de redactie

EISdag: 'Gewelddadige insecten' - 23 januari 2016

Ook komend jaar organiseert EIS weer een landelijke dag met een gevarieerd aanbod aan lezingen. Deze keer is het thema 'Gewelddadige insecten'. Iedereen kan weer zijn kennis testen tijdens onze fameuze Mysterie Insecten Competitie, enigszins toegespitst op het thema.

Kortom wees welkom, de deuren zijn open vanaf 10.00, waarbij er koffie en thee klaar staat. Het programma wordt geopend om 10.30. Vanaf 16.15 is er de gelegenheid om nog even rustig na te kletsen onder het genot van een hapje en een drankje.

foto: René Krekels.

Voorlopig programma

10.00	Ontvangst met thee en koffie
10.30	Opening - Bart van Tooren, voorzitter EIS
10.40	Evolutie van geweiën bij ongewervelden - Isabel Smallegange (UvA)
11.00	vacant
11.20	Mysterie Insecten Competitie
12.00	Lunch (zelf meebrengen of in het museumrestaurant)
12.30	Coördinatorenoverleg
13.30	De dodelijkste vijf van het zandpad - Rene Krekels (Natuurbalans)
13.50	Stippen op de kaart - Vincent Kalkman (EIS)
14.10	Sluipwespen - Jacques van Alphen
14.30	Ongewervelden en EIS in 2015 en 2016 - Roy Kleukers (EIS)
14.50	Thee- en koffiepauze
15.15	vacant
15.35	Nederlandse ongewervelden op Sint Eustatius - John Smit (EIS)
16.00	Uitslag Mysterie Insecten Competitie
16.15	Sluiting - Bart van Tooren; aansluitend een borrel

Voor meer informatie: [John Smit](#).

[top](#)

Waarnemersdag 2015

Op zaterdag 19 december staat Natuurplaza open voor waarnemers om over allerlei zaken die u bezig houden te praten. Medewerkers van de PGO's en Waarneming.nl zijn in zogenaamde 'meet and greets' aanwezig om persoonlijk kennis te maken met de waarnemers en om alle vragen te beantwoorden. Zo kunt u overleggen met mensen van SOVON hoe u het beste dat vogelonderzoek aan kunt pakken, kunt u bij RAVON terecht met dat rare geluid dat u steeds hoort in de vijver en bij EIS met die vraag over pissebedden waar u al twee jaar mee rond loopt. Als er bepaalde zaken of onderwerpen zijn waar u zeker meer over wilt weten kunt u dat ook al aangeven bij uw opgave en dan kijken of we daar speciaal aandacht aan kunnen geven.

Presentaties en workshops

Er zijn presentaties over uiteenlopende onderwerpen, bijvoorbeeld over de digitale atlasprojecten, over monitoring van bestuivers, over paddenstoelenonderzoek en hoe u daaraan mee kunt werken en over klimaatverandering en vlinders en wat waarnemers daarvan merken. Tijdens workshops worden moeilijke soorten en soortgroepen behandeld en zal ook worden ingegaan op de vele mogelijkheden die internet biedt bij herkenning. Ook zal kaf van koren worden gescheiden, want niet alles dat op internet verschijnt is even betrouwbaar.

Eigen foto's op naam brengen

Ook kunt u, met medewerkers van de PGO's en Waarneming.nl, gaan puzzelen. U kunt met eigen (digitale) foto's langs bij experts, die samen met u en met literatuur en internet zullen proberen de soort op naam te brengen. Dat kan gaan om Nederlandse soorten, maar ook als u op vakantie een reptiel, vlinder of orchidee hebt gefotografeerd kunt u deze meenemen en wie weet wordt ook deze samen gedetermineerd. Samen met u, want het is de bedoeling dat u zelf ook weer een stap verder komt in hoe je het beste een soort op naam brengt. Ook als u zelf geen foto's meeneemt, u kunt natuurlijk meepuzzelen met die van anderen.

Kortom, een doe-dag met, voor en door natuurwaarnemers!

Wanneer: zaterdag 19 december, van 10.00-16.00 uur

Waar: Natuurplaza, Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen.

Opgeven kan via [dit formulier](#).

[top](#)

Genootschapsdag 2016

Op zaterdag 13 februari 2016 organiseert het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg de 19e editie van de Genootschapsdag. Deze vindt plaats in het Bisschoppelijk College Broekhin, Bob Bouwmanstraat 30-32 te Roermond.

Deze gratis toegankelijke bijeenkomst is de ontmoetingsdag voor Limburgse natuurliefhebbers, zowel leden als niet-leden. Naast een uitgebreid lezingenprogramma is er ook weer een informatie- en boekenmarkt. Hier kunt u zowel nieuwe als gebruikte natuurboeken aanschaffen. Ook zijn de verschillende terreinbeheerders aanwezig zodat u contacten kunt leggen om te monitoren en uw bijzondere vondsten kunt melden.

Het programma start om 10.00 uur (zaal open om 9.30 uur) en duurt tot 16.30 uur. Tussen 12.00 en 13.30 uur kan de boeken en informatiemarkt bezocht worden, evenals tussen 14.30 en 15.00 uur. In het ochtendprogramma lichten leden van de studiegroepen in korte presentaties de bijzondere vondsten in op hun studiegebied. In de middag worden langere lezingen verzorgd. De dag wordt afgesloten met een borrel.

In verband met de catering verzoeken we u om u aan te melden via [genootschapsdag.nhgl.nl](#). Tijdens de lunch zijn namelijk belegde broodjes te koop. Koffie en thee zijn de hele dag verkrijgbaar.

Verdere informatie kunt u verkrijgen via het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Godswederstraat 2, 6041 GH Roermond, tel. 0475-386470 of via e-mail [kantoor@nhgl.nl](#).

Voorlopig programma (het meest actuele programma is te vinden op [nhgl.nl/genootschapsdag](#).)

10.00-12.00	Het eerste jaar onderzoek aan hellinggraslanden op paddenstoelen - Reimund Salzmann (Paddenstoelenstudiegroep)
	De Stompe grondwaterslak - Gerard Majoor (Molluskenstudiegroep)
	Genootschapsweekend 2016 - Olaf Op den Kamp (Natuurhistorisch Genootschap)
	Onderzoek in de ondergrondse kalksteengroeves - Studiegroep Onderaardse kalksteengroeves
	25 jaar Limburgse Vogels - Vogelstudiegroep
	Alle Limburgers maken Limburg mee - Jan Kluskens (IKL)
	Waarnemingen invoeren - Martine Lemmens (NatuurBank Limburg)
	Het Nachtvlindermonitoringsproject - Guido Verschoor (NML)
12.00-13.30	Lunch, boeken- en informatiemarkt
13.30-16.00	Boomkikkeronderzoek in de Doort en omgeving - Harry van Buggenum

	Macrofauna in Limburgse bronnen - Monique Korsten (Waterschap Roer en Overmaas)
	De Hazelmuis, het aapje van het zuiden - Bram Houben (Ark Natuurontwikkeling)
	De toestand van de Muurhagedis in Maastricht - Frank Spikmans (RAVON)
	Water- en oppervlaktewantsen in de Meinweg - Aidan Williams
	Springbalsemien in Nederland - Baudewijn Odé (FLORON)
16.00	Borrel

[top](#)

Libellenstudiedag 2016

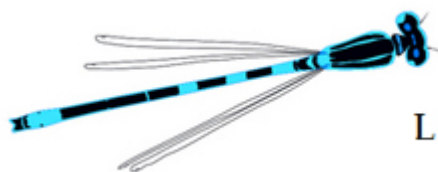
De Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (NVL) organiseert op zaterdag 9 april 2016 de jaarlijkse NVL Libellenstudiedag. De dag zal worden gehouden in de [Refter zaal in het Dominicanenklooster](#) te Zwolle.

De zaal is om 9:30 uur open, en goed met het openbaar vervoer te bereiken. De toegang is gratis. Houd voor het programma [de website](#) in de gaten.

[top](#)

Vlaamse Libellenstudiedag 2016

LIBELLENVERENIGING VLAANDEREN VZW

De Libellenvereniging Vlaanderen vzw ([odonata.be](#)) organiseert op zaterdag 20 februari de Vlaamse Libellenstudiedag. De dag vindt plaats in het Natuurpunthuis Mechelen, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen.

Inschrijving

De studiedag is gratis voor LVV-leden. Niet leden betalen 5 euro. Gelieve wel via mail in te schrijven bij [John Devolder](#). Gelieve zelf voor je lunch te zorgen. In de onmiddellijke omgeving van het Natuurpunt huis zijn er verschillende broodjeszaken te vinden. Warme dranken en frisdranken worden voorzien. Tijdens de pauzes zal er een beperkte boekenstand aanwezig zijn.

Hoe te bereiken

Het Natuurpunt huis ligt op een paar honderd meter van het station Mechelen (Lijn Antwerpen-Brussel). Voor de route met de auto verwijzen we naar [de site van Natuurpunt](#).

Programma

09.30	Onthaal
10.00-11.20	Monitoring van libellen in Vlaanderen - Wouter Vanreusel
	Europese Libellenatlas klaar; wat nu? - Vincent Kalkman
	Persoonlijkheid en predatierisico bij waterjuffers - Vienna Delnat
11.20-11.45	Pauze, boekenstand
11.45-12.45	Quiz - Tim Adriaens & Peter van der Schoot
12.45-13.45	Middagpauze, boekenstand
13.45-15.00	Oplossing en uitslag quiz - Tim Adriaens & Peter van der Schoot
	De Duitse Libellenatlas - Klaus-Jürgen Conze
	Effecten van global warming op fenologie en vliegvermogen van het lantaarntje - Lin Op de Beeck
15.00-15.30	Pauze, boekenstand
15.30-16.30	Effecten global warming en pesticiden op het lantaarntje - Julie Verheyen
	Libellen in het Waasland: enkele recente evoluties - Tom Vermeulen
	De libellen van Oman - Geert De Knijf
	Korte bijdragen
16.30	Receptie

[top](#)

Landelijke ANEMOON-dag 2016

Dé dag voor alle natuurliefhebbers die graag meer willen weten over het onderwaterleven, weekdieren of projecten van Stichting ANEMOON. Vol workshops, lezingen, mogelijkheid om je eigen programma samen te stellen en natuurlijk om elkaar te ontmoeten.

Datum: zaterdag 19 maart 2016
Locatie: RSG Lingecollege, Heiligestraat 78, Tiel
Vanaf: 10:30 uur
Toegang: gratis

Opgeven via anemoon@cistron.nl. Wie zich aanmeldt, ontvangt in januari 2016 meer informatie.

[top](#)

Oproep: Kopij voor Brachytron

De Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (NVL) zoekt auteurs en onderzoekers die wetenschappelijke artikelen, (uittreksels uit) onderzoeksrapporten of mededelingen over libellen en libellenstudie kunnen aanleveren voor haar blad [Brachytron](#).

Onderwerpen met een relatie naar Nederlandse of Vlaamse gebieden en soorten hebben de voorkeur, maar ook onderzoek door Nederlandse of Vlaamse onderzoekers elders kan de moeite waard zijn om hier een podium te krijgen. Waar nodig kan assistentie worden verleend met het omwerken van een onderzoeksrapport naar een artikel.

Voor contact: redactie@brachytron.nl of pr.nvl@brachytron.nl. Zie ook [onze website](#).

[top](#)

Insecten en andere ongewervelden op radio en tv

Wilde nachten voor reuzenhooiwagen

[Vroege Vogels - 13 oktober NPO2](#)

Hij lijkt op een spin, maar is het niet: de reuzenhooiwagen. Deze spinachtige komt 's nachts tot leven. In oktober staan alle nachtelijke activiteiten in het teken van de voortplanting. En dan kan het er nogal heftig aan toe gaan.

De regenbooggoudwesp

[Jeugdjournaal - 14 december NPO3 \(op 5 min. 34\)](#)

Op 14 december werd [het natuurbericht over een nieuwe goudwesp voor Nederland](#) gepubliceerd: *Chrysis equestris*. Een bijzonder fraai gekleurde soort die het NOS-Jeugdjournaal doopte tot regenbooggoudwesp.

[top](#)

Film: Natuur in de Delta

In de natuurfilm *Natuur in de Delta* zien we hoe de natuur in de lage, veelal natte delen van Nederland zich heeft ontwikkeld in de loop van de geschiedenis. Dit wordt geïllustreerd uit het perspectief van een klein aantal diersoorten zoals de bever, zeearend, en stekelbaars.

EIS en Naturalis werkten kortstondig mee aan deze productie. We spoorden in het veld moerassteekmieren (*Myrmica scabrinodis*) op, zodat op de bodem actieve werksters gefilmd konden worden. Daarnaast werden twee nesten van deze zelfde mierensoort uitgegraven, zodat die door het filmteam overgebracht konden worden naar een kunstnest.

Onder deze kunstmatige omstandigheden konden de mieren in het nest gefilmd worden, en met name ook de later bijgeplaatste parasiterende pimperlblauwtjesrupsen. Deze acties zijn na te zien in [de 'making of'-film](#).

Vanzelfsprekend kunnen wij een bioscoopbezoek om *Natuur in de Delta* te zien van harte aanbevelen. Op [YouTube](#) is de trailer en diverse andere shots uit "the making of" te zien.

[top](#)

Nieuws van Bestuivers.nl

Het is de komende jaren opletten geblazen: krijgen we er in Nederland een nieuwe hommelse soort bij? De voortekenen zijn gunstig: de hommel *Bombus semenoviellus* is in Europa bezig aan een westwaartse uitbreiding. Recent is deze soort gevonden in de aan Nederland grenzende Duitse deelstaat Nedersaksen (zie [hier](#)). Een Nederlandse naam heeft dit diertje nog niet, maar misschien komt er binnenkort een aanleiding om hier verandering in te brengen.

Bombus semenoviellus lijkt op de veenhommel *Bombus jonellus*, die al in Nederland voorkomt. Voor verschillen zie [de determinatietabel van Gockezade et al.](#). Zie je een veenhommel? Maak dan goede foto's en zet ze op [Waarneming.nl](#) of stuur ze naar [EIS Kenniscentrum Insecten](#).

Dood hout is belangrijk voor vele organismen, soms als voedselbron, soms als schuil- of nestelplaats. Bijen en wespen maken gebruik van dood hout om in te nestelen. Maar waaraan moet dood hout in een bos nu precies voldoen om hiervoor in aanmerking te komen? Dit is onderzocht in Zweedse bossen en de resultaten zijn nu gepubliceerd in [Insect Conservation and Diversity](#).

De Zweden onderzochten 5793 potentiële nestelgaten in 1634 dode houtobjecten. Van elk gat werden verschillende

igenschappen genoteerd en werd vastgesteld of er bijen of wespen in nestelen. Hieruit bleek onder andere dat staand dood hout veel vaker wordt benut als nestelplaats dan stronken en liggende stammen. De verklaring die de onderzoekers hiervoor geven is dat stronken en liggende stammen vaak te vochtig zijn. Staand dood hout is droger en vangt vaak ook meer zonlicht, en daar houden bijen en wespen van.

Overige berichten

- [Nieuwe maskerbij in Brussel](#)
- [Bestuiving: vergeet andere insecten niet!](#)
- [Wilde bijen en stadsbomen](#)
- [Neonicotinoïden beïnvloeden appelbestuiving door hommels](#)
- [Nieuw: Britse bijenveldgids](#)
- [Charles D. Michener overleden op 97-jarige leeftijd](#)
- [Dieselgassen reduceren bloemengeuren](#)
- [Rosse metselbij kan niet op tegen honingbij](#)
- [Bijenrijkdom in de polder](#)

Menno Reemer

[top](#)

Nederlandse Faunistische Mededelingen 45

Deze week is nummer 45 van de Nederlandse Faunistische Mededelingen verschenen.

Daarin weer diverse nieuwe soorten voor de Nederlandse fauna. Daaronder de goudwesp *Chrysis equestris*, de invasieve walnootboorvlieg *Rhagoletis completa*, de zweefvlieg *Psilota exilistyla*, de prachtvlieg *Homalocephala biumbrata*, de snuitkever *Exapion ulicis*, twee nieuwe springstaarten (*Folsomides* spp.) en diverse watervlooien en watermijten. Verder de herontdekking van de gele tubebij *Stelis signata*, de biologie van de graafwesp *Psenulus fuscipennis*, de exotische stofluus *Badonnelia titei* en een overzicht van de mosmijten (Oribatida) van het Flevopark in Amsterdam.

Het nummer zal binnenkort bij alle donateurs van EIS in de bus vallen.

Voor overige geïnteresseerden is nummer 45 voor € 15,- te bestellen via eis@naturalis.nl. De factuur wordt meegestuurd met de bestelling.

Je kunt natuurlijk ook donateur worden. Je ontvangt dan behalve de NFM ook de papieren EIS-Nieuwsbrief en de Entomologische Tabellen gratis. Opgeven als donateur kan via een mailtje aan eis@naturalis.nl of via [deze webpagina](#).

Roy Kleukers

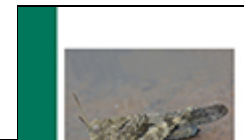
Inhoud nummer 45

1-6	De goudwesp <i>Chrysis equestris</i> nieuw voor Nederland (Hymenoptera: Chrysididae) - V. Soon & A. van Stipdonk
7-11	De gele tubebij <i>Stelis signata</i> op de weg terug (Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae)? - J. Smit & J.T. Smit
13-17	Aantekeningen bij de biologie van de graafwesp <i>Psenulus fuscipennis</i> (Hymenoptera: Crabronidae) - R.L. Veenendaal
19-24	Invasieve walnootboorvlieg <i>Rhagoletis completa</i> nu ook in Nederland (Diptera: Tephritidae) - J.T. Smit & R.T.G. Schaareman
25-31	De spichtige spitsbek <i>Psilota exilistyla</i> , een derde soort <i>Psilota</i> in Nederland (Diptera: Syrphidae) - J.T. Smit, E. de Bree, J. van Steenis & L.-J. van der Ent
33-37	De prachtvlieg <i>Homalocephala biumbrata</i> nieuw voor Nederland (Diptera: Ulidiidae) - J.T. Smit, S. Lamberts, G. van der Maat & B. Hamers
39-49	<i>Exapion ulicis</i> , een nieuwe snuitkever voor de Nederlandse fauna (Coleoptera: Brentidae) - Th. Heijerman & M.B.P. Drost
51-56	De exotische stofluus <i>Badonnelia titei</i> in Nederland (Psocodea: Sphaeropsocidae) - J. Noordijk
57-66	De springstaarten <i>Folsomides angularis</i> en <i>F. parvulus</i> nieuw voor de Nederlandse fauna (Hexapoda: Collembola: Isotomidae) - M.P. Berg, W.J. Dimmers, I. Wynhoff, F. van Langevelde & R.F.H.M. van Bezouw
67-76	Nieuwe soorten watervlooien in Nederland (Crustacea: Branchiopoda: Cladocera) - M. Soesbergen
77-90	Acht nieuwe soorten watermijten voor de Nederlandse fauna (Acari: Hydrachnidia) - H. Smit, H. Boonstra, H.J. Hop, B. van Maanen, B. Achterkamp & R. Wiggers
91-96	Oribatid mites in the Flevopark in Amsterdam (Acari: Oribatida) - S. Doğan, N. Ayyıldız, F. Faraji, S. Dilkaraoğlu, E. Zeytun & F. Ersin

[top](#)

Nederlandse Faunistische Mededelingen 39 t/m 41 on-line

Alle publicaties van de Nederlandse Faunistische Mededelingen 39 tot en met 41 zijn recent als PDF on-line gezet. In nummer 39, onder andere 18 nieuwe soorten voor de fauna: de schietmot *Ecclisopteryx dalecarlica*, de houtzwamkever *Sulcaxis bidentulus*, de langpootmug *Tipula trifascingulata*, de duistere heiderouwzwever *Exoprosopa cleomene*, een revisie van de

galvormende bladwespen op wilg en hongerwespen, en de uitbreiding van de boomkrekel *Oecanthus pellucens* in Nederland.

In nummer 40 de springstaart *Fasciosminthurus quinquefasciatus* en de afvalvlieg *Tephrochlaena oraria* nieuw voor de Nederlandse fauna, bevestiging van het voorkomen van de hottentottenvilla *Villa hottentotta*, herontdekking in Nederland van de rode snuitvlieg *Rhingia rostrata*, herontdekking in het rivierengebied van de gouden kegelbij *Coelioxys aurolimbata* en de resultaten van het onderzoek met azijnzuurvallen naar de vermiljoenkever *Cucujus cinnaberinus*.

Nummer 41 is een special geheel gewijd aan de biodiversiteit van het Nederlandse deel van de Noordzee getiteld "Oases of marine biodiversity in the North Sea".

De PDFs zijn te lezen en te downloaden via de [NFM-website](#).

[top](#)

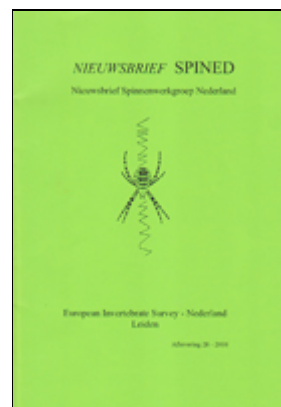
Nieuwsbrief Spined

Eind van het jaar verschijnt aflevering 35 van SPINED. De komende aflevering bevat een aantal nieuwe waarnemingen voor Nederland van een soort die na lange tijd weer werd gezien en van een soort die maar weinig wordt waargenomen. Tijdens de 1000-soortendag 2015 in het gebied "Het Merkske" op de grens van België en Nederland werd ook naar de spinnen gekeken en de vangsten worden nu gepubliceerd. Een verslag van veldwerk op een kalkgrasland in Limburg sluit de Nederlandse faunistiek af.

Als altijd zijn er ook weer waarnemingen van exoten en dwaalgasten in ons land, die zo worden vastgelegd. In 2014 werd een verzameltocht georganiseerd naar Albanië, een land waarvan de fauna relatief slecht bekend is en daarom op dit punt wel wat aandacht kon gebruiken. Een aantal exemplaren kon niet goed worden gedetermineerd, zodat het verslag nog een vervolg zal krijgen. Het is toch een ander faunagebied waarover weinig moderne literatuur bestaat.

Zoals gebruikelijk is de nieuwsbrief binnenkort voor iedereen gratis beschikbaar via de pagina van de [EIS-werkgroep spinnen](#).

Peter van Helsdingen

[top](#)

Field guide to the bees of Great Britain and Ireland

Field guide to the bees of Great Britain and Ireland

Tekst: Steven Falk

Illustraties: Richard Lewington

Britisch Wildlife Publishers

432 pp.

Deze veldgids geeft determinatiesleutels voor alle 275 Britse en Ierse bijensoorten, en bespreekt de ecologie, status en verspreiding. Van de meeste soorten zijn goede afbeeldingen (foto's en tekeningen) opgenomen.

- Uitgebreide inleiding bijtaxonomie, ecologie (o.a. bezochte bloemen, vliegtijd en leefgebied), veldtechnieken en inventarisatie;
- informatie over hoe mannetjes en vrouwtjes onderscheiden kunnen worden en het onderscheiden van bijen van andere insecten;
- inleidingen tot de families en genera, belangrijke determinatiekenmerken;
- gedetailleerde beschrijvingen voor zowel in 't veld als achter de binoc inclusief het onderscheid van gelijkende soorten.

Te verkrijgen via diverse webshops, ook in Nederland. Bekijk [hier een voorproefje](#) (klik op sample pages).

[top](#)

Kijk op Exoten 14

In deze veertiende editie van Kijk op Exoten weer aandacht voor een aantal interessante exoten die al in Nederland aanwezig zijn, of door specialisten de komende jaren verwacht worden.

Met deze informatie verwachten we de kans te vergroten op het tijdig signaleren van dergelijke soorten. We hopen van harte dat u bereid bent de waarnemingen online te melden via [Waarneming.nl](#), [Telmee.nl](#), of -voor de sportvissers- [Mijnvismaat.nl](#).

In dit nummer onder andere een voor Nederland nieuwe waterpissebed (*Ianiropsis serricaudis*), voortplanting van het tijgerblauwtje (*Lampides boeticus*) in Nederland en een invasieve walnootboorvlieg (*Rhagoletis* sp.).

Op de laatste pagina van de nieuwsbrief ziet u hoe u zich ook aan kunt melden.

Kijk op Exoten Nummer 14 is [hier](#) te downloaden.

[top](#)

Eerste populatie van de loopkever *Callisthenes reticulatus*

Afgelopen jaar is een populatie van de poppenrover vastgesteld op een militair terrein nabij Harskamp, dat voor het publiek afgesloten is. Tot nu toe was deze grote loopkever slechts één keer in 1922 in Nederland waargenomen.

Omdat er na die tijd geen andere waarnemingen zijn gedaan werd er vanuit gegaan dat deze oude vondst een zwerfend exemplaar betrof en werd de soort niet tot de Nederlandse fauna gerekend. Om diverse redenen is het waarschijnlijk dat de recente ontdekking geen recente hervestiging betreft maar dat deze populatie door de ontoegankelijkheid van het gebied altijd onopgemerkt is gebleven.

Callisthenes reticulatus is niet de enige soort die in Nederland alleen op militair terrein wordt aangetroffen. De kleine wrattenbijter (*Gampsocleis glabra*), een zeer bedreigde sprinkhaan, komt bijvoorbeeld alleen voor in een oefenterrein bij Oldebroek. Defensie heeft daarmee als terreinbeheerder een belangrijke verantwoordelijkheid voor het behoud van Nederlandse soorten.

Bron: Turin, H., A. Braam, J. Gebert & Th. Heijerman, 2015. Herontdekking van de bijzondere loopkever *Callisthenes reticulatus* (Coleoptera: Carabidae). Entomologische Berichten 75 (6): 252-259.

Foto: Theodoor Heijerman.

[top](#)

80 nieuwe soorten dieren en planten voor St. Eustatius

EIS heeft zich in oktober aangesloten bij een interdisciplinair team van in totaal achtentwintig wetenschappers, studenten en lokale parkopzichters die onderzoek hebben gedaan naar de terrestrische biodiversiteit van Sint Eustatius. Tijdens de twee weken durende reis, die werd georganiseerd door Naturalis, zijn minstens tachtig nieuwe soorten dieren en planten ontdekt die nog niet bekend waren van het eiland. Sommige soorten waren wel al bekend van eilanden elders in de Caraïben, maar er zijn ook soorten aangetroffen die nog nooit gevonden zijn op de Kleine Antillen. Het is niet uitgesloten dat sommige soorten nieuw voor de wetenschap blijken.

In elf proefvlakken werd met diverse technieken zoveel mogelijk soorten bestudeerd. Zo werden er vogels en reptielen geteld, vaatplanten, mossen en korstmossen verzameld, zoogdieren vastgelegd met automatische cameravallen, insecten gevangen met netten, en slakken en kevers uit strooisel gezeefd. Ook buiten de proefvlakken werd actief geïnventariseerd. De opbrengst van deze vangsten wordt op het ogenblik uitgezocht en zal morfologisch en met DNA-technieken verder worden onderzocht. Het aantal van 80 nieuwe soorten zal naar verwachting nog verder stijgen. Hoewel St. Eustatius tot Nederland behoort, worden de gevonden soorten niet opgenomen in het Nederlands Soortenregister. Hiervoor wordt het Caraïbisch Soortenregister opgezet.

Foto: Berry van Hoorn.

[top](#)

Agenda t/m februari 2016		
14 december	Mollusken determineren	Natuurhistorisch Genootschap in Limburg
17 december	Lezing Lieveheersbeestjes (Reinier Akkermans)	Natuurhistorisch Genootschap in Limburg
19 december	Waarnemersdag	PGOs en Waarneming.nl
18 december	Entomologendag	Nederlandse Entomologische Vereniging
9 januari	Studiedag Sectie Hymenoptera	Nederlandse Entomologische Vereniging
11 januari	Mollusken determineren	Natuurhistorisch Genootschap in Limburg
23 januari	EIS-dag 2016	deze nieuwsbrief
30 januari	Sectie Diptera, Dipteradag	Nederlandse Entomologische Vereniging
1 februari	Lezing - Dood doet Leven (Bart Beekers)	Natuurhistorisch Genootschap in Limburg
13 februari	Genootschapsdag 2016	Natuurhistorisch Genootschap in Limburg
16 februari	Vlaamse Libellenstudiedag 2016	Libellenvereniging Vlaanderen vzw
27 februari	Voorjaarsbijeenkomst 2016 Sectie Ter Haar	Nederlandse Entomologische Vereniging

[top](#)

Dit is het zesentwintigste nummer van *Tentakel*, de digitale nieuwsbrief over ongewervelde dieren. Deze nieuwsbrief verschijnt onregelmatig naast de reguliere papieren EIS-nieuwsbrief.

In de nieuwsbrief is plaats voor allerlei korte berichten die het onderzoek aan ongewervelden in Nederland aangaan: berichten van het EIS-bureau, oproepen, bijzondere en fenologische waarnemingen, aankondiging van rapporten en boeken en een activiteitenagenda. Ook al uw bijdragen zijn welkom. U kunt deze sturen naar eis@naturalis.nl.

De nieuwsbrief is opgezet als Internetpagina (in HTML) en kan in de meest gangbare e-mailprogramma's worden gelezen. Met de berichtopmaak/e-mailindeling ingesteld op (originele) HTML ziet u behalve tekst ook plaatjes en kunt u via de blauwe links eenvoudig alleen dat nieuws er uit pikken dat u interesseert. Mocht u problemen hebben met het instellen van het HTML-formaat in uw e-mailprogramma schroom dan niet en neem gerust contact op. Of probeer het [hier](#) met uw webbrowser.

Mocht u geen belangstelling (meer) hebben voor deze nieuwsbrief: een retour-mailtje naar [dit adres](#) is voldoende om uw e-mailadres te verwijderen van deze mailinglist. Aanmelden op dit adres is vanzelfsprekend ook mogelijk.

Ed Colijn

[top](#)